

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет спеціальної освіти, психології і соціальної роботи
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

Кваліфікаційна робота
магістра

з теми: **«Формування мотивації до
навчання у дітей молодшого шкільного
віку з розладами спектру аутизму»**

Виконала: здобувач вищої освіти
2 курсу, групи SoO1-M23z
спеціальності 016 Спеціальна освіта
спеціалізації 016.02 Олігофренопедагогіка
МРАЧКОВСЬКА Тетяна Леонідівна

Керівник:
Михальська С.А., доктор психологічних
наук, професор, професор кафедри
спеціальної та інклюзивної освіти

Кам'янець-Подільський - 2024 р.

ЗМІСТ

	Ст.
ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИХ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МОТИВАЦІЇ НАВЧАННЯ В УЧНІВ З РОЗЛАДАМИ СПЕКТРУ АУТИЗМУ.....	7
1.1. Характеристика мотиваційної сфери та мотивів навчання в науковій літературі.....	7
1.2. Особливості мотивації навчання в молодших школярів з розладами спектру аутизму.....	14
 РОЗДІЛ 2. ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ДО НАВЧАННЯ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З РОЗЛАДАМИ СПЕКТРУ АУТИЗМУ	 24
2.1. Методика вивчення мотивації навчальної діяльності молодших школярів з розладами спектру аутизму та аналіз результатів.....	24
2.2. Шляхи формування мотивації до навчання у дітей молодшого шкільного віку з розладами спектру аутизму під час уроків.....	39
2.3. Програма розвитку мотивації до навчання у молодших школярів з розладами спектру аутизму.....	49
 ВИСНОВКИ.....	 63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	66

ВСТУП

Актуальність проблеми. Проблема становлення мотиваційної сфери особистості, як в психології так і в педагогіці є надзвичайно актуальною. Питання мотивації навчання у своїх працях розкривали як вітчизняні, так і зарубіжні науковці. Зокрема, загальнотеоретичні положення навчальної мотивації представлено в роботах Л. Виготського, Г. Костюка, С. Максименка, А. Маслоу, Ж. Піаже, В. Сухомлинського та ін.; взаємозв'язки між мотивацією й успішністю навчальної діяльності школярів вивчали М. Дригус та ін.; особливості розвитку мотиваційної сфери та мотиви учіння в молодшому шкільному віці досліджували Л. Божович, Л. Виготський, О. Гнатюк, О. Гузенко, Г. Костюк та ін.; роль вчителя у формуванні мотивації до навчання учнів розкривають О. Гнатюк, О. Гузенко та ін.

На сьогоднішній день мотивація відіграє вирішальну роль в навчанні, зокрема його успішності. Саме тому психологи сьогодення зосереджуються на мотивації, особливо враховуючи сучасні інформаційні можливості молоді. Тому, стає зрозумілим, що для успішного навчання сформованість мотиваційної сфери дітей відіграє вагомий роль.

Г. Балл, Н. Бойко, М. Боришевський, Г. Костюк, С. Максименко, В. Моляко, Н. Побірченко, В. Рибалко, В. Семиченко, І. Синиця, О. Скрипченко, Ю. Швалб та ін. переконанні, що у молодшому шкільному віці починають формуватись основи мотивації навчальної діяльності.

Мотивація навчання є важливою складовою соціального інтелекту та забезпечує становлення дитини як особистості, активної участі у соціальному житті, здатності адаптуватися до нових умов, зокрема при переході на різні рівні здобуття освіти. Позитивне ставлення до навчання, до школи яке формується у молодшому шкільному віці буде фундаментом для успішного засвоєння знань у старших класах.

Особливості мотивації учіння у дітей з розладами спектру аутизму представлено у роботах Л. Дробіт, К. Островської та інших. Проте

дослідження Л. Дробіт охоплюють сформованості мотивації учіння тільки у дітей дошкільного віку з розладами спектру аутизму.

К. Островська, О. Романчук, Т. Скрипник, Г. Супрун, В. Тарасун, Г. Хворова, Д. Шульженко та інші вважають, що діти з розладами спектру аутизму потребують спеціально розроблених підходів до розвитку мотивації навчання.

Для підвищення інтересу учнів до навчання потрібно використовувати різноманітні методи і форми покращення мотивації, які будуть активувати їх для отримання нових знань.

Таким чином, соціальна та практична значущість проблеми, необхідність подальшого розширення вивчення особливостей формування позитивної мотивації до навчання у молодших школярів з розладами спектру аутизму й обумовили вибір теми нашого наукового дослідження: «Формування мотивації до навчання у дітей молодшого шкільного віку з розладами спектру аутизму».

Мета дослідження – здійснити теоретичний аналіз та емпіричне дослідження особливостей розвитку мотивації навчання в молодших школярів з розладами спектру аутизму, розробити програму розвитку позитивної мотивації до навчання у дітей молодшого шкільного віку з розладами спектру аутизму.

Для досягнення поставленої мети дослідження були визначені наступні **завдання**:

1. Проаналізувати й систематизувати теоретичні джерела з проблеми мотиваційної сфери та мотивів навчання в науковій літературі; особливостей мотивації навчання в молодших школярів з розладами спектру аутизму.
2. Здійснити дослідження особливостей розвитку мотивації навчальної діяльності молодших школярів з розладами спектру аутизму та школярів з інтелектуальними порушеннями.

3. Охарактеризувати шляхи формування мотивації до навчання у молодших школярів з розладами спектру аутизму під час уроків та розробити програму розвитку позитивної мотивації до навчання у дітей молодшого шкільного віку з розладами спектру аутизму.

Об'єкт дослідження – мотивація навчальної діяльності молодших школярів з розладами спектру аутизму.

Предмет дослідження – особливості формування мотивації до навчання у молодших школярів з розладами спектру аутизму.

Методи дослідження. У процесі дослідження, ми використовували наступні методи: теоретичні – аналіз, порівняння й узагальнення матеріалів досліджень з проблеми вивчення; емпіричні – спостереження, методики: «Виявлення мотивації учіння»; «Мої думки»; «Методика визначення мотивації школяра до навчання в школі» (проводились з учнями); анкетування (проводилось з педагогами); статистичні – математична обробка експериментальних даних. В опитуванні взяли участь 10 учнів з розладами спектру аутизму (7-11 років) та 10 учнів з інтелектуальними порушеннями (9-12 років). Експериментальне дослідження проводилось на базі Кам'янець-Подільського навчально-реабілітаційного центру Хмельницької обласної ради, також до анкетування долучилось 60 вчителів спеціальних закладів різних областей України (Хмельницька, Дніпропетровська, Одеська).

Практичне значення роботи полягає у визначенні шляхів формування мотивації до навчання у молодших школярів з розладами спектру аутизму під час уроків та розробці програми розвитку позитивної мотивації до навчання у дітей молодшого шкільного віку з розладами спектру аутизму, що може бути використано педагогами під час організації уроків.

Апробація результатів дослідження здійснювалась на наукових конференціях, зокрема: звітній науковій конференції студентів та магістрантів за підсумками НДР у 2023-2024 навчальному році Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (9 квітня 2024

року, м. Кам'янець-Подільський); IV Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю «Психолого-педагогічний супровід дітей з інтелектуальними порушеннями в умовах спеціальної та інклюзивної освіти» (8 листопада 2024 року, м. Кам'янець-Подільський); за отриманими результатами кваліфікаційної роботи опубліковано тези.

Структура роботи: вступ, два розділи, висновки, список використаних джерел. У роботі є 4 таблиці та 4 рисунки.

ВИСНОВКИ

Аналіз наукової літератури та проведене експериментальне дослідження дозволило нам зробити наступні висновки:

1. Мотивація – це реалізація мотиву у конкретній діяльності в процесі вибору можливих дій, спрямованих на досягнення певних цілей. Мотив – спонукання або прагнення досягнення мети та усвідомлення дії щодо її досягнення. Структура мотиваційної сфери не є сталою, вона розвивається та змінюється в процесі життя особистості, об'єднуючи при цьому мотиваційні складові особистості, її цінності, потреби, бажання та прагнення. Мотивація залежить, як від зовнішніх так і від внутрішніх чинників, які можуть впливати тут і тепер або мати певні передумови.

2. Провідною діяльністю в молодшому шкільному віці виступає навчальна діяльність. Саме тому, для розвитку мотивації навчання є молодший шкільний вік. Становлення мотиваційної сфери учнів з особливими освітніми потребами відбувається із особливостями: для них характерним є зниження пізнавальної активності, нестійкість інтересів, знижена мотивація, негативізм, невпевненість у собі, підвищена дратівливість, агресивність, образливість, труднощі у спілкуванні з оточуючими, у налагодженні контактів зі своїми однолітками. Ефективність мотивації учіння у дітей з розладами спектру аутистичного залежить від наявності індивідуальної психологічної роботи з дитиною, організації навчально-виховного процесу, логічної послідовності здійснюваного впливу, сприятливих психолого-педагогічних умов.

3. Дослідження проводилось на базі Кам'янець-Подільського навчально-реабілітаційного центру Хмельницької обласної ради. Дослідженням було охоплено 10 учнів з розладами спектру аутизму (7-11 років) та 10 учнів з інтелектуальними порушеннями (9-12 років). Під час дослідження нами були використані такі методики: «Виявлення мотивації учіння»; «Мої думки»; «Методика визначення мотивації школяра до

навчання в школі»; спостереження та анкетування педагогів. За результатами проведеного експериментального дослідження високий рівень мотивації до навчання у школі виявлено тільки серед учнів з інтелектуальними порушеннями (20,0%), середній рівень мотивації до навчання у школі спостерігається у 20,0% опитаних молодших школярів з розладами спектру аутизму та 60,0% опитаних молодших школярів з інтелектуальними порушеннями. Низький рівень мотивації до навчання у школі виявлено у 80,0% учнів з розладами спектру аутизму та 20,0% учнів з інтелектуальними порушеннями.

4. За результатами опитування педагогів найважливішим чинником мотивації навчальної діяльності учнів з розладами спектру аутизму у досягненні ними успіхів є процес навчання. Особливістю формування мотивації до навчання серед учнів з розладами спектру аутизму є врахування індивідуального підходу, позитивне підкріплення, надання коротких та чітких інструкцій, системність, постійність, послідовність, рутинне виконання завдань. З метою розвитку мотивації до навчання вчителі мають: підбирати цікаву інформацію; створювати позитивний настрій на уроці; створювати ситуації успіху; використовувати методи стимулювання; підбирати різноманітні прийоми роботи з учнями на уроці; підбирати індивідуальний рівень складності завдань; використовувати на уроках різноманітні ігри, дискусії, проблемні ситуації; надавати допомогу учням, якщо виникають труднощі під час виконання завдань; залучати учнів до взаємодії з іншими учнями класу; заохочувати в учнів прояви допитливості.

5. Зважаючи на отримані результати експериментального дослідження метою формувального етапу стала розробка та апробація програми розвитку мотивації до навчання у дітей молодшого шкільного віку з розладами спектру аутизму. Система завдань з програми включає методи, які передбачають цілеспрямоване формування мотивації досягнення на початку роботи (готовність до роботи), мотивації під час виконання роботи (включеність, підтримка інтересу, уважність тощо), мотивації завершення.

6. Узагальнюючи результати експериментального дослідження після проведеного формувального етапу за запропонованими нами методиками високий рівень мотивації до навчання у школі так і не виявлено серед учнів з розладами спектру аутизму, проте вже у 10,0% спостерігається достатній рівень мотивації до навчання у школі. Кількість учнів із середнім рівнем не змінилась і складає 20,0% опитаних молодших школярів з розладами спектру аутизму. Зменшилась кількість учнів із низьким рівнем мотивації до навчання у школі із 80,0% до 70,0%. Для таких учнів характерне ставлення до себе як до школяра не сформоване, або негативне ставлення до школи, учні до школи не хочуть йти, спостерігається негативне ставлення до вчителів, товаришів у школі немає, не симпатизують однокласникам.

Наше дослідження не вичерпує усіх аспектів означеної проблеми. Перспективними напрямками дослідження вважаємо вивчення рівня мотивації до навчання у школі учнів старших класів із розладами спектру аутизму для простеження динаміки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексєєва М.І. Мотиви навчання учнів: посіб. для вчителів. Київ: Радянська школа, 1974. 120 с.
2. Андрощук І. Мотивація навчальної діяльності учнів як педагогічна проблема. *Педагогічний вісник Поділля*. 2022. №3. С.2-3.
3. Борисенко Л. Л. Підвищення інтересу і мотивації до навчання у дітей з особливими потребами за допомогою ФК. *Система надання освіти дітям з особливими потребами в умовах сучасного закладу освіти* : збірник за матеріалами V Всеукр. науково-практичної конференції (12 грудня 2017 року). Лисичанськ: ВП «Лисичанський педагогічний коледж Луганського національного університету імені Тараса Шевченка», ФОП Чернов О. Г. 2017. С. 19-22.
4. Боришевський М. Й. Особистість у вимірах самосвідомості : монографія. Суми : Видавничий будинок «Еллада», 2012. 608 с.
5. Вікова і педагогічна психологія : навчальний посібник / В. М. Поліщук. 4-те вид., стер. Суми : Університетська книга, 2019. 352 с.
6. Волянюк А. Мотивація як фактор підвищення навчальної успішності молодших школярів. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип. 27. Том 1, 2020. С. 241-245.
7. Гонтаровська Н. Б. Інтенсифікація навчання молодших школярів у контексті інноваційного освітнього середовища. *Відкритий урок*. 2013. №1. С. 52–55.
8. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. К.: Либідь, 1997. 376 с.
9. Гнатюк О.В. Роль учителя у формуванні мотивації молодших школярів до навчання в інформаційному суспільстві. *Український психолого-педагогічний науковий збірник*. 2020. № 19. С. 19-23.

10. Гузенко О. А. Формування мотивації навчання молодших школярів в умовах особистісно орієнтованої освіти: автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.09 / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2002. 25 с.
11. Гуманізація процесу навчання в початковій школі : навчальний посібник / за ред. С. П. Бондар. К. : Стилос, 2001. 256 с.
12. Демченко Я. М. Засоби формування мотивації навчання молодших школярів. *Педагогіка та психологія*. 2015. № 47. С. 14-24.
13. Джонсон Д. Роль учителя в мотивації учнів до навчання. *BU Journal of Graduate Studies in Education*. 2017. Том 9. Випуск 1. С. 46-49.
14. Дмитренко Г.А., Шарапатова Е.А., Максименко Т.М. Мотивация и оценка персонала. К.: МАУП, 2002. 248 с.
15. Докучина Т. О. Мотивація навчання як запорука стимулювання учнів до досягнення успіху. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2011. Вип. 8. С. 32-37.
16. Дробіт Л. Р. Особливості мотивації учіння у дітей з розладами аутистичного спектру. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі 05 - соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 053 - Психологія. Львівський національний університет імені Івана Франка, Львів, 2021. 315 с.
17. Іванова Ю. Мотивація як чинник формування навчально-пізнавальної діяльності учнів. *Післядипломна освіта в Україні*. 2016. Том 1. С. 34-37.
18. Киричук О.В. Педагогічна система освітнього закладу як об'єкт психології управління. *Психологія на перетині тисячоліть* : зб. наук. праць. К., 1999. Т. 2. С. 24-28.
19. Корекційно-розвивальні методики для роботи з дітьми з аутизмом : методичні рекомендації / уклад. Литвяк Д. М., Зленко Л. О. Чернігів: б.в., 2020. С. 5-7.
20. Куриляк В.Є. Міжкультурний менеджмент. Тернопіль: Астон, 2004. 239 с.

21. Лівшун О., Ольховецький С. Мотиваційна сфера учнів початкової школи: аспекти формування. *Психологічний журнал*. 2023. № 10. С. 31–38. URL: <https://doi.org/10.31499/2617-2100.10.2023.285316>
22. Легін В. Б. Рефлексивні вміння у навчальній діяльності молодших школярів. *Молодий вчений*. 2018. № 10 (62). С. 73-77.
23. Любчак Л., Демченко О., Комарівська Н. Партнерство учителя початкової школи з батьками в організації дистанційного навчання дітей з особливими освітніми потребами. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2022. С. 117-126. URL: DOI: 10.31652/2412-1142-2022-64-117-126.
24. Максименко С. Д., Пелех О.М. Фахівця потрібно моделювати (наукові основи готовності випускника педвузу до педагогічної діяльності). *Рідна школа*. 1994. № 3/4. С. 68–72.
25. Михальська С.А. Роль корекційного педагога у формуванні мотивації навчальної діяльності молодших школярів з розладами спектру аутизму. *Inclusion and Diversity* : науковий журнал / МОН України, Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка ; [гол. ред. О. В. Боряк, редкол.: М. А. Бойченко, Ю. А. Бондаренко, Т. М. Дегтяренко та ін.]. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2024. Вип. 3. С. 55-58.
26. Михальська С., Миронова С., Докучина Т., Буйняк М. Роль корекційного педагога у формуванні мотивації до навчальної діяльності учнів з інтелектуальною недостатністю. *Pedagogika-Pedagogy*. 2023. Том 95. Номер 6. С. 740-748.
27. Менеджмент та маркетинг інновацій: Монографія / За заг. ред. С.М. Ілляшенка. Суми: ВТД “Університетська книга”, 2004. 616 с.
28. Моляко В.О. Концепція творчого сприймання. *Актуальні проблеми психології: Проблеми психології творчості*: збірник наукових праць / За ред. В.О. Моляко. Т.12. Вип.5. Ч.І. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2008. С. 7-14.

29. Нагорна О. Б. Особливості корекційно-виховної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами : навчально-методичний посібник. Рівне: б.в., 2012. 100 с.
30. Овсянецька Л. П. Мотиваційна основа творчості. *Філософія, соціологія, психологія* : збірник наукових праць. Івано-Франківськ : ВДВ ЦІТ, 2007. Вип. 12. Ч. II. С. 23–30.
31. Оліч Нінкович С., Адамов Дж. і Маківіч Н. Стимулювання мотивації учнів початкової школи – кейс. *International Journal of Cognitive Research in Science, Engineering and Education (IJCRSEE)*. 2022. 10(1). С. 127-136.
32. Орбан-Лембрик Л.Е. Психологія управління: Посібник. К.: Академвидав, 2003. 568 с.
33. Островська К. О. Засади комплексної психолого-педагогічної допомоги дітям з аутизмом : монографія. Львів : «Тріада плюс», 2012. 520 с.
34. Островська К.О., Островсткий І.П., Дробіт Л. Р. Мотивація учіння дітей з розладами спектру аутизму. *PSYCHOLOGICAL JOURNAL*. 2020. Volume 6, Issue 4. pp.185-194.
35. Островська К. О., Рибак Ю. В., Мельник У. Р., Гук Є. В., Заплатинська А. Б., Ферт О. Г. Соціальний супровід дітей з аутизмом під час навчання. Львів: Тріада плюс. 2009. 186 с.
36. Педагогічна психологія: навч. посіб. / Р. А.Калениченко. Київ : КНУБА, 2023. 196 с.
37. Подшивайлов Ф.М. Модель мотиваційної сфери особистості. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. 2016. №11(54). С. 39-43.
38. Приходько Ю. О., Толмачова О. Є. Розвиток мотиваційної сфери молодшого школяра. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 17. Теорія і практика навчання та виховання*. 2019. Вип. 31. С. 140-146.
39. Прохоренко Л. Психокорекція мотивації дітей із когнітивними порушеннями. *Особлива дитина: навчання і виховання*. 2019. № 2. С. 75–85.

40. Психологічна діагностика мотивації особистості до навчання в умовах інформаційного суспільства : монографія / Н. В. Пророк, Л. О. Кондратенко, Л. М. Манилова та ін. ; за ред. Н. В. Пророк. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2020. 131 с.
41. Резнікова О. Класичні теорії мотивації: еволюція підходів. *Вісник економічної науки України*. 2011. № 1. С.133-136.
42. Савченко О. Я. Діагностика і дидактичні умови формування у молодших школярів мотивації уміння вчитися. *Український педагогічний журнал*. 2015. № 1. С. 85-98.
43. Сак Т. В. Індивідуалізація навчання учнів з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі. *Особлива дитина: навчання і виховання*. 2014. № 4. С. 18-23.
44. Семиченко В. А. Проблемы мотивации поведения и деятельности человека. К. : Милениум, 2004. 521 с.
45. Скрипник Т. В. Технології психолого-педагогічного супроводу дітей з аутизмом в освітньому просторі : навчально-наочний посібник. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. 56 с.
46. Скрипник Т. В. Феноменологія аутизму. К. : Видавництво «Фенікс», 2010. 388 с.
47. Тарасун В. Аутологія : теорія і практика. К.: «Вадекс», 2018. 590 с.
48. Тарасун В., Хворова Г. Концепція розвитку, навчання і соціалізації дітей з аутизмом. Навчальний посібник для вищих навчальних закладів. Київ, 2004. 104 с.
49. Циганенко Г. Безоціночне навчання як важлива умова розвитку мотивації досягнення успіхів. *Початкова школа*. 2012. №9. С. 22–24.
50. Чорней І. Д. Психологічні аспекти розвитку мотивації молодшого школяра у навчальному процесі. *Нова педагогічна думка*. 2014. № 4 (80). С. 165.

51. Чумак В. В. Вікова психологія : навч. посіб. Бердянськ : Видавець Ткачук О. В., 2015. 192 с.
52. Шпикуляк О.Г. Менеджмент персоналу та мотивація праці в аграрних підприємствах. Автореферат ... канд. екон. наук: 08.06.01. К., 2004. 20 с.
53. Шульженко Д. І., Шульженко О. Є. Емоційна стабільність як чинник особистісної готовності майбутнього психолога до корекційної роботи з аутичними дітьми. *Актуальні питання корекційної освіти. Педагогічні науки*. 2015. Вип. 5(2). С. 378-390.
54. Шульженко Д. І. Основи психологічної корекції аутистичних порушень у дітей : монографія. Київ, 2009. 385 с.
55. Юрченко Г.П., Овчаренко М.С. Шляхи формування мотивації успіху до навчання в учнів 1 класу з особливими освітніми потребами в інклюзивному просторі. *Norwegian Journal of development of the International Science*. 2021. No 59. pp. 32-35.
56. Case L., Schram B., & Yun J. Motivating Children with Autism Spectrum Disorder in Gross Motor-skill Assessments. *Journal of Physical Education, Recreation & Dance*. 2019. 90 (4), pp. 32-38. URL: doi: 10.1080/07303084.2019.1568933
57. Ivanova N., Andrusyshyn Y., Palyvoda O. Personality Motivation for Successful Functioning in Today's Conditions. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, 2021. volume 617. Pp.161-166. URL: DOI:[10.2991/assehr.k.211218.026](https://doi.org/10.2991/assehr.k.211218.026)
58. Oppenheim D., Koren-Karie N., & Joels T. Social motivation in children with autism: Support from attachment research. *Behavioral and Brain Sciences*. 2019. 42, P. 105. URL: doi:10.1017/S0140525X18002200.
59. Nikolenko L.M., Radchenko O. O. Development of educational motivation of a child with developmental characteristics in an inclusive environment. *SWorldJournal*, 2023. № 3(18-03), 79–86. URL: <https://doi.org/10.30888/2663-5712.2023-18-03-062>

60. Prokhorenko L. Psycho-correction of motivation for learning achievements among schoolchildren with cognitive development disorders. *Science and Education*. 2018. Issue 5-6. PP.52-57.

61. Scheeren A. M., Koot H. M., & Begeer S. Social interaction style of children and adolescents with high-functioning autism spectrum disorders. *Journal of Autism and Developmental Disorder*. 2012. № 42. pp. 2046-2055. URL: doi:10.1007/s10803-012-1451-x